

«ЛОЛА ТУХМИЧА ФАЙРАТИНГ ЙЎҚМУ?!»

Замҳарир кишининг қаҳратон кунлари чекиниб, юртимизга фасллар келинчаги бахор ташриф буюди. Бу фаслни ҳалкимиз интиқиб кутиб, яшарис, яшнатиш айёми сифатида жуда кадрлайди. Айни чоғда ёши улуг инсонлар баҳорга етказсан, деб бежис дугора кўл очишмайди. Чунки баҳорнинг шифобахш неъматлари танга мадор, руҳга кувватиди.

Мушоҳада

Юртимизда қадимдан боф барпо этиши, дараҳтлар экиш, гулзорлар ўстириш анъана сифатидан авлоддан-авлодга ўтиб, бу эзгу амаллар айнах баҳор фаслида кўпроқ ўштирилади. Ҳар йили кўплам бошаничи билан, ҳалкимиз таъбирича, «Ҳамал келди — амал келди» бўлса, кишилардара киммилаган жон борки, далага ошиқди. Эзгу нимялар билан ерга никол қадайди. Айника, ўғил фарзандли бўлган оталарнинг хайрли ниятлар билан тераққа экиши милят да-вомийлиги ифодаси ўтарок ғоят қадранади.

Баҳор — бебаҳо қадрятларимизнинг наслдан-наслига безавол ўтишини таъминловчи фасл. Эзтибор берган бўлсангиз, ота-хонлар ҳашарлар ўчишиби, фарзандларни, набира-абиравларига дараҳтларни қандай буташни, оқлашни, ерга никол қадашни ўргатишид. Бу ҳалкимизга хос кетта Ҳашарлардаги дийордешлувнинг файзи ўзача: бу жараёнда ёшлар нуронийлардан ҳеът сабобларни олишиб, ҳамижихатли, меҳр-оқибат, ҳайру саҳоват каби фазилатларни ўрганишид. Яна бир муҳин жиҳати шуки, ҳашар туфайли ҳалкимиз ўтасида бирдамилик, ҳамижихатлик ёрқинроқ намоён бўлуди. Ҳашар кўлни кўлга бериб, бир ёқадан бош чиқариб ишлана гундайди.

Шунингдек, ҳашар замиридан улкан рамзий маъно мусхассам. Сунгти йилларда чинакам қадирит даражасига кўтарилиган ҳашарда атроф-муҳит, маҳалла-кўй, шахдарларимиз обод бўлиши баробариди, кўнгли ўсик инсонларнинг ҳам калблари шод бўлади: уларга совғарлар улашилди.

Муқаддас динимизда ҳам зироат, яъни дехқончилик кишиларни ўлугандайди. Ердан унуб чиқаётган ўсимликлар Аллоҳ таолоннинг мўъжизасидир. Куръони каримда: «*Сизлар экаётган зироатларимизни (ўйлаб) кўрдингизми? Уни сизлар ундирурмисиз ёки Биз ундирувчимизми?*» (Вокеа сураси, 63-64-оятлар).

“Агар бир муслим банда кўчат ўтқазса ёки экин экса, ундан қуши, инсонни ёки хайронинг еса, бунинг учун унга садака (қилғанлик савоби) бўлади”, деб марҳамат қилғанлар (Имом Муслим ривояти).

Бу ҳадис кўчат экши, дехқончилик килиш фазилини ва аҳамияти нечогли улуг эканинга далолат килади ва кўчат экувчилар Аллоҳ дарроҳида ўришадиган ахр-савоблардан баҳар бeraди. Шубу амал инсонга нафақат тириклигига, балки вафотидан сунг ҳам манфат етказиб турди, киёмат кунигача садакаи жория бўлади», дейилган.

Расулуллоҳ саллоплоҳу алайхи васаллам: **“Агар киёмат бўлиб қолса ва биронтагизнинг кўлида хурмо дарахт бўлса, бас, уни экиб олсин”** (Имом Баҳорий ривояти).

Муқаддас динимизнинг ана шу бўйруклари миллиатимизнинг қадрияллари каторидан жой олиб, истиқтол туфайли янтича маъно-мазмун касб этётгани айнан ҳақиқат.

Заминимиз серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Бошقا бир ривоятда **“Агар мусулмон банда бирор туп кўчат экадиган бўлса, ундан инсон, хайрон ёки қуши еса, бу ўша бандага киёмат кунигача садакаи жория бўлади”**, дейилган.

Демак, кўчат экши, экин-тиқин қилиш, томорқалардан унумли фойдаланниси савобли амаллар сирасига киради. Киши дунёдан ўтиб, амал саҳифаси ёлигидан сунг ҳам унинг ҳақига мутасил раввишда савоб бориб туриши учун ерга никол қадаси керак. Шундай экан, бу эзгу ишдан четда колмайлик.

Демак, кўчат экши, экин-тиқин қилиш, томорқалардан унумли фойдаланниси савобли амаллар сирасига киради. Киши дунёдан ўтиб, амал саҳифаси ёлигидан сунг ҳам унинг ҳақига мутасил раввишда савоб бориб туриши учун ерга никол қадаси керак. Шундай экан, бу эзгу ишдан четда колмайлик.

Нуриддин ХОЛИҚНАЗАРОВ, Тошкент шаҳар бош имом-хатиби.

“Ким бир кўчат экса, ундан одам ёки Аллоҳ яратган маҳлукотлардан биронтаси еса, бунинг эвазига ўша (кўчат эксан бандага садака бўлади”, деганларни ўтиштаганим”, дебди” (Имом Аҳмад ривояти).

Ақоддапаримиз: «Бизлардан олдин ўтганлар кўчат экши, балки ишни ўтишади. Энди эса биз экамиз, уни кейинги авлодлар ейди”, дейишган.

Расулуллоҳ саллоплоҳу алайхи васаллам умматларига дехқончилик, хусусан, кўчат экшига тарғиб қила туриб бўндан деган-

— Инсон руҳиятида ҳамид, индий нур билан сугорилган бўлади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши киши дилини хуфтон килди. Бундай ҳолатларни кўриб, ҳатто башарият отаси Одам алаийхисалон ҳам ердан унумли фойдалангани, дехқончилик билан шугулланган эсимишга тушади. Аллоҳнинг эрка бандаси ҳам серғайрат бўлгани бизга нимиз килишади.

Биласизим серунум, ерга чўп тиксак, ниҳол бўлиб кўкка бўй чўзишини тажрибада куп марта кузатганим. Лекин афуски, айримларнинг ҳайҳотдек томоркаси йил бўйи буш ётиши ки